

**UCHWAŁA NR 39/V/19
RADY MIEJSKIEJ WĘGLIŃCA**

z dnia 5 lutego 2019 r.

**w sprawie Programu w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dla Gminy i Miasta
Węglińiec na lata 2019-2021**

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018r., poz. 994 z późn. zm.) oraz art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018r. poz. 1508 z późn. zm.) Rada Miejska Węglińca uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Program w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dla Gminy i Miasta Węglińiec na lata 2019-2021 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy i Miasta Węglińiec.

§ 3. Traci moc uchwała nr 186/XIV/15 Rady Miejskiej Węglińca z dnia 30 grudnia 2015r. w sprawie przyjęcia lokalnego programu pomocy społecznej "Program w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu na terenie Gminy Węglińiec".

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Wiesław Piechota

Uzasadnienie

W ramach Programu w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dla Gminy i Miasta Węglińiec na lata 2019-2021 planowane jest objęcie wsparciem osób zagrożonych marginalizacją społeczną tj.:

- osób, którym brakuje motywacji do zmiany, środków finansowych do inwestowania w swoją przyszłość,
- osób chorych, starszych i niepełnosprawnych,
- osób charakteryzujących się bierną postawą i wycofaniem z życia społecznego. Wskazanie, przez niniejszy Program, możliwości przedsięwzięć i integracja tych działań z instytucjami i jednostkami wspierającymi obszary działań przeciwko wykluczeniu społecznemu ma na celu ograniczenie skali wykluczenia społecznego.

**PROGRAM W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA
WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU DLA GMINY I MIASTA
WĘGLINIEC NA LATA 2019 - 2021**

WĘGLINIEC 2019

Wstęp

„Wykluczenie społeczne to brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności dla ludzi ubogich” - w tym brzmieniu definicja wykluczenia społecznego przyjęta została w Narodowej Strategii Integracji Społecznej dla Polski.

„Program w Zakresie Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu dla Gminy i Miasta Węgliniec na lata 2019 - 2021”, zwany dalej Programem jest dokumentem o charakterze programowym mającym na celu przedstawienie polityki Gminy Węgliniec w zakresie walki z wykluczeniem społecznym. Jest wyznacznikiem kierunków działań przeciwdziałających marginalizacji społecznej przy wykorzystaniu istniejących możliwości i źródeł finansowania. Na obecnym etapie Program nie powoduje skutków finansowych oraz nie stanowi podstawy do ubiegania się o dodatkowe środki finansowe.

Problem wykluczenia społecznego obecnie jest jednym z priorytetowych zagadnień zarówno europejskiej jak również krajowej polityki społecznej. W strategii „Europa 2020” - dziesięcioletniej strategii Unii Europejskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, jako cel wskazano zmniejszenie liczby osób ubogich lub wykluczonych społecznie w Unii Europejskiej o 20 milionów. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 opracowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej jako cel główny wskazało zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln osób oraz wzrost spójności społecznej. Program zakłada wielokierunkowość działań w profilaktyce i rozwiązywaniu problemu szeroko pojętego zjawiska wykluczenia społecznego, a określone założenia niniejszego Programu stanowią rozwinięcie i kontynuację działań podejmowanych w latach wcześniejszych.

Ubóstwo i wykluczenie społeczne

Zjawisko wykluczenia społecznego jest trudno definiowalne. Mamy bowiem do czynienia z wieloma nakładającymi się wymiarami. Wykluczenie społeczne najprościej ujmując polega na nie podejmowaniu zwyczajowej i społecznie akceptowalnej drogi życiowej lub też ”wypadaniu” z niej. Dotyczy osób i rodzin czy też grup ludności, które:

- żyją w niekorzystnych warunkach materialnych (ubóstwo materialne)
- nie posiadają odpowiednich kwalifikacji umożliwiających im wejście na rynek pracy, założenie rodziny, czy też utrudniają dostosowanie się do zmieniających się warunków społeczno-ekonomicznych
- posiadają cechu utrudniające im korzystanie z powszechnych (codziennych) zasobów społecznych na skutek niepełnosprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby, czy innych cech indywidualnych
- są przedmiotem niszczącego działania innych osób: przemocy, szantaży, agresji.

Proces wykluczania	Może być: dynamiczny, wielowymiarowy
Przejawy wykluczenia	Bezdomność, samotność, bierność, nieprzestrzeganie norm współżycia
Skutki dla osób zagrożonych wykluczeniem	Deprywacja potrzeb, bezradność, osłabienie więzi rodzinnych, rozpad rodziny, izolacja, marginalizacja, utrata poczucia własnej tożsamości i celu w życiu (tzw. „zatrącenie siebie”)
Skutki dla społeczeństwa w tym społeczeństwa lokalnego	Ograniczenie demokracji, zagrożenie demokracji, ekstremalne nierówności, pojawienie się podklas

Wykluczenie społeczne to sytuacje uniemożliwiające lub w znaczny sposób utrudniające jednostce(osobie) lub grupie zgodnie z prawem pełnienia ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych infrastruktury społecznej- gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób.

Wykluczenie społeczne to brak lub ograniczenie możliwości uczestniczenia, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków , które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności osób ubogich.

OSOBY ZAGROŻONE WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM I WYKLUCZONE:

- grupy wrażliwe na wykluczeniem,
- dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych,
- dzieci wychowujące się poza rodziną,
- kobiety samotnie wychowujące dzieci,
- ofiary patologii życia rodzinnego,
- osoby o niskich kwalifikacjach,
- osoby bezrobotne,
- żyjący w bardzo trudnych warunkach mieszkaniowych,
- niepełnosprawni i przewlekłe chorzy,
- osoby chorujące psychicznie,
- starsze osoby samotne,
- osoby opuszczające zakłady karne,
- imigranci(szczególnie utrzymujący się z nielegalnej pracy),
- bezdomni,
- uzależnieni od narkotyków i alkoholu,
- osoby zagrożone eksmisją z lokali

Podstawowym czynnikiem ubóstwa, a zarazem wykluczenia społecznego jest:

A/bezrobocie-szczególnie długotrwałe. Są to tzw. grupy wrażliwe: młodzież, osoby niepełnosprawne, osoby o niskich kwalifikacjach(brak wykształcenia, kobiety oraz osoby w wieku niemobilnym).

Konsekwencją braku pracy jest zubożenie i nie uczestnictwo w życiu społecznym, ale również ograniczony dostęp do zabezpieczenia dochodowego w przyszłości. Praca jest bowiem źródłem ubezpieczenia społecznego: na okres niezdolności do pracy oraz starość.

B/ długotrwała choroba i niepełnosprawność stanowią w Polsce bardzo istotny czynnik wykluczenia społecznego, chociaż nie zawsze ubóstwa. Mimo formalnie istniejącego powszechnego systemu opieki zdrowotnej, istnieje ryzyko wykluczenia z powodu deficytów funkcjonowania ochrony zdrowia. Związane jest ono z zaniedbaniem sfery promocji zdrowia i profilaktyki, niedostatecznego rozpoznania choroby i jej leczenia(brak powszechnych, dokładnych analiz i badań w okresie przedszkolnym i w szkole), ograniczenia dostępności do usług rehabilitacyjnych, zróżnicowaniem jakości opieki zdrowotnej.

I. Podstawy prawne Programu

Założenia niniejszego Programu zostały opracowane na podstawie następujących aktów prawnych:

1. Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz.1508 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1265 z późn. zm.).
3. Uchwała nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 - 2023 (t.j. M.P. z 2018 r., poz. 1007).
4. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz. U. z 2016r , poz. 1828 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (tj. Dz. U. z 2018r. poz.1205)
6. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 511).

Założenia niniejszego Programu są skorelowane z następującymi dokumentami:

1. Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 Nowy wymiar aktywnej integracji przyjętym uchwałą nr 165 Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 2014 r.
2. Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węglińiec na lata 2014-2020 przyjętą uchwałą nr 756/XXXVIII/14 Rady Miejskiej Węglińca z dnia 13 listopada 2014 r.

II. Diagnoza środowiska lokalnego z uwzględnieniem wykluczenia społecznego

Problem wykluczenia społecznego jest problemem globalnym i dotyczy wszystkich współczesnych społeczeństw. W celu opracowania skali zjawiska wykluczenia społecznego w gminie Węglińcu wykorzystane zostały dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węglińcu, Urzędu Gminy i Miasta Węglińcu oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Zgorzelcu.

Wg danych uzyskanych z GUS na dzień 31 grudnia 2017 r. Gmina i Miasto Węglińiec liczyła 8 422 mieszkańców, w tym 4 250 kobiet i 4 172 mężczyzn.

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zgorzelcu wynika, iż liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych na dzień 31 grudnia 2017 r. wynosiła 194 osoby, w tym 100 kobiet i 94 mężczyzn. Liczba osób bezrobotnych z prawem do otrzymywania zasiłku dla bezrobotnych wynosiła 12 osób, w tym 7 kobiet i 5 mężczyzn. Wg stanu na dzień 30 września 2018 r. liczba osób bezrobotnych wynosiła 203 osób, w tym 112 kobiet i 91 mężczyzn. Liczba osób bezrobotnych z prawem do otrzymywania zasiłku dla bezrobotnych wynosiła 16 osób, w tym 7 kobiet i 9 mężczyzn. Istotny jest fakt, iż w przedstawionej statystyce figurują wyłącznie osoby zarejestrowane, natomiast jest grupa osób nie podejmująca pracy zarobkowej, nie zarejestrowana w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Zgorzelcu, która uniemożliwia prawidłową ocenę skali bezrobocia wśród mieszkańców gminy Węglińiec. Zauważalnym problemem jest migracja zarobkowa, prawie w każdej miejscowości jest kilka osób, które wyjechały za pracę poza granice kraju. Na taki stan rzeczy ma wpływ wielu czynników, głównymi są: niedostateczna infrastruktura przemysłowa na terenie gminy, utrudniony dojazd do większych miast komunikacją miejską (szczególnie przy pracy na zmiany i w godzinach popołudniowych), niskie zarobki nie spełniające oczekiwań i realiów życia codziennego. Problemem w podjęciu pracy dla części osób zarejestrowanych jest również brak odpowiednich kwalifikacji (wykształcenie podstawowe, gimnazjalne, zawodowe ale nieadekwatne do dzisiejszych potrzeb), wiek poszukujących pracy (największe problemy ze znalezieniem pracy mają osoby po 50 roku życia) i niechęć podjęcia pracy, która wynika z długotrwałego bezrobocia. Część bezrobotnych straciła nawyk pracy, przystosowała się przez wiele lat do panujących warunków i nauczyła funkcjonować w obecnych realiach. Problemem w naszej gminie jest również uzależnienie od alkoholu, które eliminuje wiele osób z rynku pracy. Są to zadania nad którymi trzeba długo pracować, szczególnie nad przywróceniem niektórych bezrobotnych na rynek pracy.

Z danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej zwanym dalej Ośrodkiem, wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. liczba osób korzystających z pomocy materialnej Ośrodka wynosiła 312 w tym 33 osoby otrzymały pomoc materialną z powodu występującego problemu alkoholowego w rodzinie. Wg stanu na dzień 30 września 2018 r. liczba osób korzystających

z pomocy materialnej wyniosła 285, w tym 28 osobom przyznano pomoc materialną z powodu występującego problemu alkoholowego w rodzinie. Główną przesłanką ubiegania się o pomoc materialną pozostaje niezmiennie zarówno w 2017 roku jak również w 2018 roku ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność i długotrwała choroba.

Tabela nr 1 Tabelaryczne dane dotyczące udzielanego wsparcia socjalnego w zależności od powodów trudnej sytuacji życiowej.

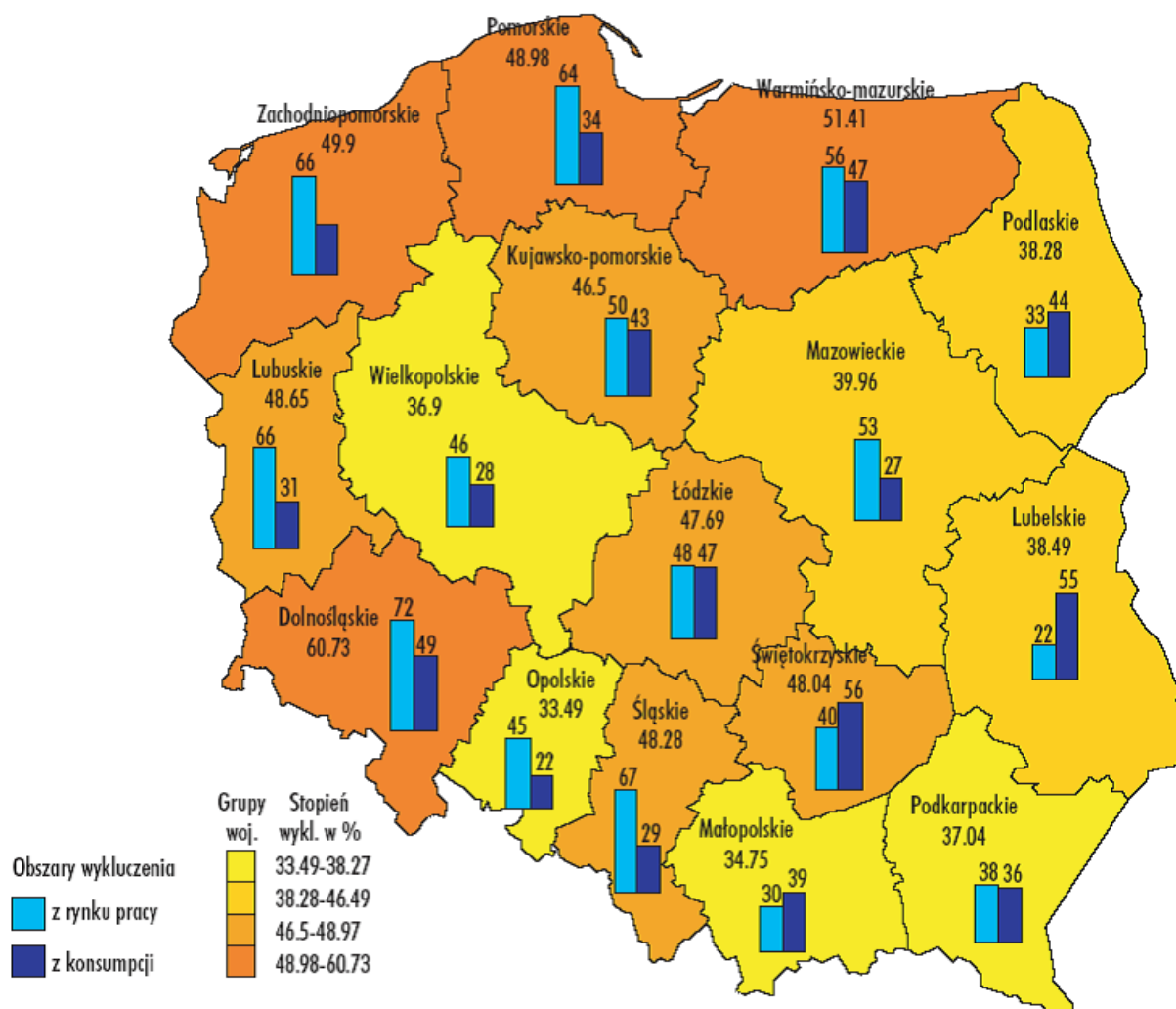
ROK	Stan na dzień 30 września 2017r.		Stan na dzień 30 września 2018r.	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Ubóstwo	188	220	158	181
Sieroctwo	0	0	0	0
Bezdomność	11	11	10	10
Potrzeba ochrony macierzyństwa	13	26	11	24
w tym: wielodzietność	8	20	11	24
Bezrobocie	134	163	119	145
Niepełnosprawność	94	104	86	91
Długotrwała choroba	93	100	91	99
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego- ogółem:	28	49	22	33
w tym - rodziny niepełne	17	27	15	22
- rodziny wielodzietne	11	22	7	11
Przemoc w rodzinie	2	2	1	1
Alkoholizm	30	30	28	28
Narkomania	4	4	5	6
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	2	2	1	1
Zdarzenia losowe	1	1	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węglińcu.

Z przedstawionych danych wynika, iż liczba osób korzystających z pomocy materialnej Ośrodka w roku 2018 zmniejszyła się w stosunku do roku ubiegłego. Przyczyniła się do tego w dużej części polityka prorodzinna rządu wprowadzając w życie ustawę „Pomoc państwa w wychowywaniu dzieci” m.in. świadczeń 500+. Dzięki tej pomocy status materialny wielu rodzin uległ znacznej poprawie przez co przestały one korzystać z systemu pomocy społecznej.

W celu przedstawienia skali zjawiska wykluczenia społecznego w Polsce wykorzystane zostały dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. W latach 2001 - 2005 Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przeprowadziło badanie dotyczące problemu wykluczenia społecznego, z wyników którego wynika, iż w grupie województw o najwyższym stopniu wykluczenia społecznego, będącego wypadkową wykluczenia z rynku pracy, oraz dóbr i usług jest województwo dolnośląskie, co obrazuje mapa nr 1.

Mapa nr 1 – Stopień wykluczenia społecznego według województw.

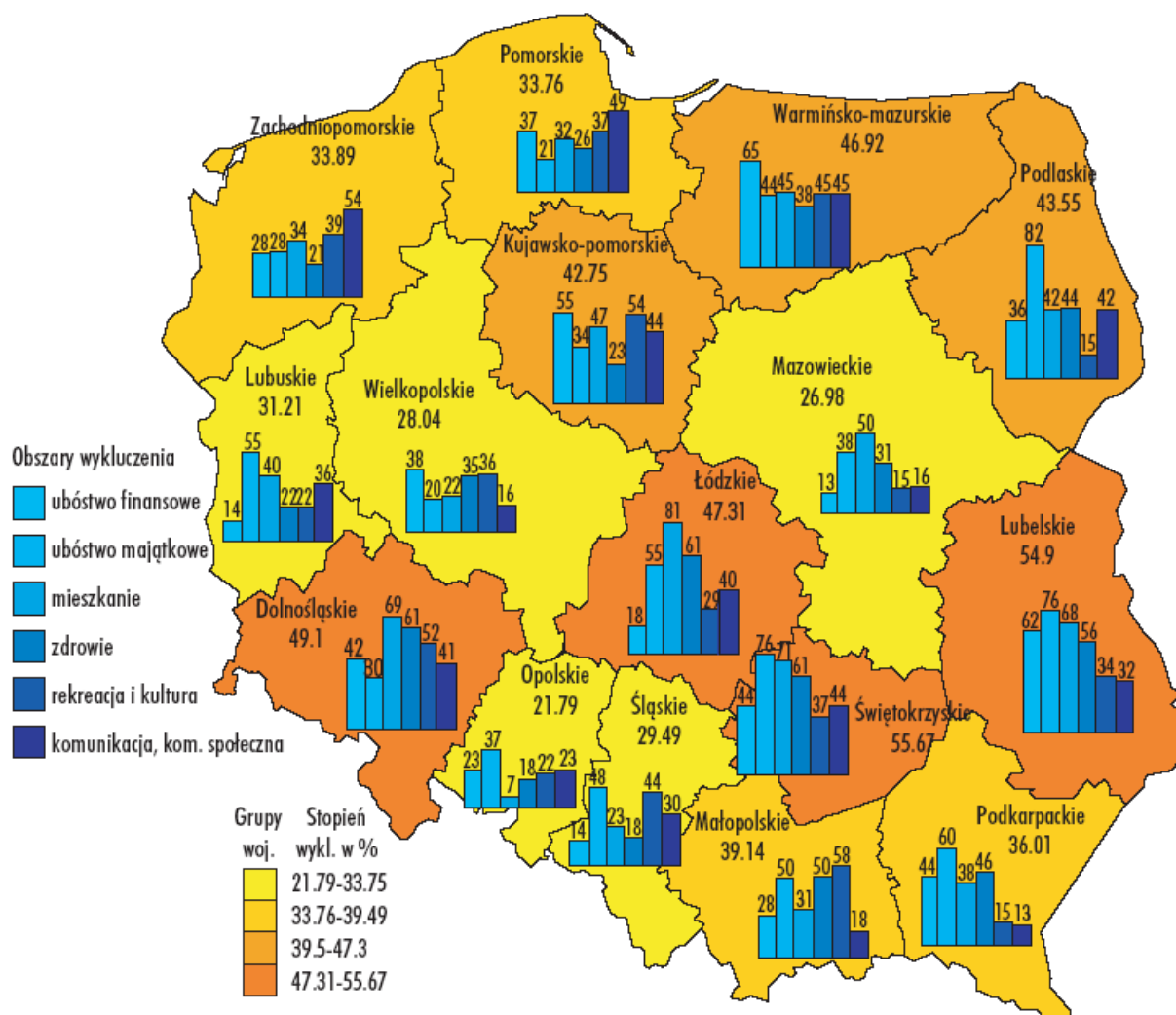
* stan na rok 2005.

Źródło: Raport MPiPS – Wykluczenie i integracja społeczna w Polsce. Ujęcie wskaźnikowe str. 106, Warszawa 2006.

Z ww. danych wynika, iż województwo dolnośląskie wchodzi w skład grupy województw o

najwyższym poziomie wykluczenia również z rynku pracy, w tym jest województwem, w którym ryzyko wykluczenia w najwyższym stopniu determinuje niepełnosprawność. Dane szczegółowe przedstawia mapa nr 2.

Mapa nr 2 – Stopień wykluczenia społecznego w obszarze rynku pracy.

* stan na rok 2005.

Źródło: Raport MPiPS – Wykluczenie i integracja społeczna w Polsce. Ujęcie wskaźnikowe str. 112, Warszawa 2006.

III. Cele Programu

1. Cel główny

Celem głównym Programu jest minimalizowanie negatywnych zjawisk będących skutkami wykluczenia społecznego mieszkańców Gminy Węglińiec.

2. Cele szczegółowe

a) Wsparcie rodzin zagrożonych ubóstwem.

- b) Ograniczenie zjawiska bezrobocia i jego skutków.
- c) Działalność profilaktyczna w zakresie patologii społecznych i ograniczenie ich skutków społecznych – alkoholizmu, narkomanii i przemocy.
- d) Wsparcie działań promujących prozdrowotny styl spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież.
- e) Szeroko pojęta działalność integracyjna osób zagrożonych marginalizacją społeczną – niepełnosprawnych, starszych i chorych.

IV. Zadania Programu

1. Wsparcie rodzin zagrożonych ubóstwem:

- a) Wsparcie finansowe poprzez przyznawanie świadczeń rodzinnych, zasiłków okresowych, zasiłków celowych, zasiłków stałych, stypendiów socjalnych i zasiłków szkolnych, dodatków mieszkaniowych i innych form pomocy materialnej.
- b) Wsparcie udzielane w formie niepieniężnej, poprzez finansowanie obiadów dla dzieci, świadczeń usług opiekuńczych, udzielanie pomocy rzeczowej.
- c) Wsparcie psychologiczne i doradztwo zawodowe.
- d) Promowanie działań integracyjnych rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym ze środowiskiem lokalnym w formie zabaw, festynów, spotkań, itp.
- e) Inne działania wspierające, minimalizujące marginalizację społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

2. Ograniczenie zjawiska bezrobocia i jego skutków.

- a) Kontynuacja współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Zgorzelcu i innymi instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie przeciwdziałania bezrobociu.
- b) Kontakt z lokalnymi pracodawcami i instytucjami.
- c) Monitorowanie lokalnego rynku pracy poprzez aktualizowanie wiedzy na temat wolnych miejsc pracy, warunków zatrudnienia, pożądanych kwalifikacji, itp.
- d) Podejmowanie działań informacyjnych w zakresie zapotrzebowania lokalnego rynku pracy.
- e) Kierowanie osób bezrobotnych do robót publicznych i prac interwencyjnych.
- f) Motywowanie osób bezrobotnych do podnoszenia kwalifikacji zawodowych i kompetencji społecznych.
- g) Zapobieganie zjawisku wyuczonej bezradności poprzez stały kontakt z osobami bezrobotnymi w celu monitorowania ich sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, społecznej itp.

3. Działalność profilaktyczna w zakresie patologii społecznych i ograniczenie ich skutków społecznych – alkoholizmu, narkomanii i przemocy.

- a) Współpraca z jednostkami i instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania patologii społecznych, w tym z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i z Zespołem do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
- b) Promowanie postaw i działań prozdrowotnych.
- c) Udzielanie pomocy psychologicznej i prawnej osobom dotkniętym problemem alkoholizmu, narkomanii i przemocy, w tym szczególnie osobom współuzależnionym i doświadczającym przemocy domowej i rówieśniczej.
- d) Udział w kampaniach ogólnopolskich i lokalnych oraz akcjach, spotkaniach i innych przedsięwzięciach na rzecz przeciwdziałania zachowaniom aspołecznym.
- e) Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób zajmujących się profilaktyką uzależnień i przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
- f) Dystrybucja materiałów edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy.
- g) Ograniczenie występowania skali zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży poprzez działalność informacyjną i edukacyjną w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy.
- h) Przeciwdziałanie zachowaniom przemocowym, w tym szczególnie przemocy psychicznej wobec osób niepełnosprawnych, starszych i chorych.

4. Wsparcie działań promujących prozdrowotny styl spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież.

- a) Promowanie postaw i działalności prozdrowotnych, wolnych od uzależnień.
- b) Współpraca z Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Kultury w Węglińcu oraz innymi jednostkami i instytucjami działającymi na rzecz atrakcyjnego zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży – świetlice, kółka zainteresowań, zajęcia sportowe, itp.
- c) Wdrażanie pozytywnych wzorców zachowań wśród dzieci i młodzieży.
- d) Organizacja czasu wolnego, w szczególności w okresie ferii zimowych i wakacji.
- e) Rozwój działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie poszanowania zdrowia i życia.

5. Szeroko pojęta działalność integracyjna osób zagrożonych marginalizacją społeczną – niepełnosprawnych, starszych i chorych.

- a) Współpraca z jednostkami i instytucjami działającymi na rzecz wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- b) Udział w imprezach, festynach, spotkaniach integracyjnych mieszkańców Gminy Węglińiec.
- c) Podejmowanie działań edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych w zakresie

potrzeb ludzi niepełnosprawnych, chorych i starszych.

d) Promowanie wolontariatu w zakresie działań pomocowych osobom niepełnosprawnym, chorym i starszym w tym pomocy sąsiedzkiej na rzecz tych osób.

e) Współpraca z Gminną Radą Seniorów w zakresie działań podejmowanych na rzecz osób starszych.

f) Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki osobom najbliższym.

g) Wspieranie innych działań integracyjnych skierowanych do osób zagrożonych marginalizacją społeczną.

h) Tworzenie ośrodków wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.

V. Realizatorzy Programu

Realizacja założeń Programu jest działaniem podejmowanym przy udziale następujących służb i instytucji:

1. Urzędu Gminy i Miasta Węglińca.
2. Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węglińcu.
3. Innych instytucji realizujących pośrednio założenia Programu i współpracujących przy ich realizacji.

VI. Termin realizacji Programu

Program jest kontynuacją założeń „Programu w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu na terenie Gminy Węglińca”. Wdrażanie założeń niniejszego Programu rozpocznie się niezwłocznie po jego uchwaleniu przez Radę Miejską Węglińca i będzie kontynuowane do końca 2021 roku.

VII. Źródła finansowania Programu.

Program finansowany będzie ze środków własnych Gminy i Miasta Węglińca oraz programów wspierające działania określone w niniejszym dokumencie.